

1.10.2024

COMUNICARE CĂTRE MEMBRI

Subiect: Petiția nr. 0225/2024, adresată de Anna Ferreri, de cetățenie italiană, privind presupusa poluare a mediului în câmpia Venafro din Italia

1. Rezumatul petiției

Petiționara își exprimă profunda îngrijorare cu privire la situația mediului din bazinul Venafro din provincia Isernia, unde există două surse principale de îngrijorare: centrala termică HERAmbiente și fabrica de ciment Colacem S.p.a. Ea observă că studiul epidemiologic din iulie 2022, raportul procurorului din Isernia și raportul ISPRA din decembrie 2022 evidențiază probleme grave, cum ar fi depășirea limitelor de PM₁₀ și contaminarea mediului. Acestea sunt atribuite în primul rând celor două surse menționate mai sus, însă niciun organism național nu a luat măsurile necesare pentru îmbunătățirea situației. Potrivit petiționarei, regiunea nu a suspendat exploatarea instalațiilor și nici nu a inițiat procedura de revizuire a autorizației integrate de mediu pentru niciuna dintre fabrici. De asemenea, nu s-a solicitat o evaluare a impactului asupra sănătății. Nu au existat demersuri de revizuire a limitelor de emisie în conformitate cu legislația UE sau de stabilire a unor tehnici de reducere semnificativă a emisiilor. Regiunea nu a efectuat integral verificările și inspecțiile necesare: nici acțiunile periodice impuse de ARPA, nici monitorizarea eficientă a mediului pentru dioxine, furani și PCB. În mod similar, clasificarea zgurii și a cenușii prevăzută de Regulamentul (UE) 2017/997 nu a fost efectuată. Petiționara critică, de asemenea, lipsa de acțiune a consiliilor locale – care nu au jucat un rol proactiv sau de supraveghere – și a Ministerului Mediului. Petiționara își exprimă îndoiala cu privire la respectarea articolelor 8, 15, 16 și 17 din Directiva 2010/75/UE, a articolului 6 din Directiva 2004/35/CE și a Regulamentului (UE) 2017/997. În cele din urmă, ea solicită Parlamentului să verifice dacă regiunea Molise dispune de un registru actualizat al cancerului, în conformitate cu reglementările UE privind datele.

2. Admisibilitate

Declarată admisibilă la 29 mai 2024. Comisia a fost invitată să furnizeze informații [articolul 233 alineatul (5) din Regulamentul de procedură].

3. Răspunsul Comisiei, primit la 1 octombrie 2024

Prezenta petiție se referă la presupusele deficiențe ale autorităților din regiunea Molise, care au sarcina de a verifica compatibilitatea cu mediul a uzinelor (HERAmbiente, fabrică de valorificare energetică a deșeurilor și Colacem S.p.A, fabrică de ciment), în privința respectării actelor juridice ale UE: Directiva 2010/75/UE, Directiva 2004/35/CE și Regulamentul 2017/997. Petiția se referă, de asemenea, la calitatea aerului din zona Venafro.

Directiva 2010/75/UE privind emisiile industriale¹

Fabricile de incinerare a deșeurilor și fabricile de ciment menționate în petiție intră în domeniul de aplicare al anexei I la Directiva privind emisiile industriale (DEI)². Ele trebuie să dețină o autorizație acordată în conformitate cu DEI și cu concluziile relevante privind cele mai bune tehnici disponibile³.

În cazul fabricii de ciment Colacem S.p.A, prima autorizație din 2015 pentru fabrică a fost actualizată de mai multe ori, inclusiv în anul 2024.

În ceea ce privește instalația HERAmbiente de valorificare energetică a deșeurilor, autorizația din 2015 este în curs de actualizare.

Informațiile accesibile publicului nu permit Comisiei să verifice dacă valorile limită privind emisiile pentru aceste două instalații sunt în conformitate cu concluziile BAT relevante. Prin urmare, Comisia va contacta autoritățile italiene pentru a verifica acest lucru.

Directiva 2008/50/CE privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa⁴

Municipalitatea Venafro face parte din zona de evaluare a calității aerului (ZON.IT1403). La periferia municipalității, există o stație de monitorizare (SPO.IT1962A) pentru arsenic, benzen, benzo(a)piren, cadmiu, plumb, nichel, dioxid de azot, particule în suspensie (PM_{2.5} și PM₁₀). Potrivit celor mai recente date raportate de autoritățile italiene pentru ultimii trei ani (2020-2022), în această zonă de evaluare a calității aerului s-au semnalat depășiri ale valorii-limită zilnice pentru PM₁₀.

Având în vedere nerespectarea de către Italia a valorilor-limită pentru calitatea aerului în ceea ce privește PM₁₀, Comisia a inițiat o procedură de constatare a nedeplinirii obligațiilor împotriva Italiei pentru încălcarea Directivei 2008/50/CE privind calitatea aerului înconjurător

¹ JO L 334, 17.12.2010, p. 17.

² Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării), JO L 334, 17.12.2010, p. 17-119. Modificată prin Directiva (UE) 2024/1785 din 24 aprilie 2024, JO L 1785, 15.7.2024

³ Decizia de punere în aplicare (UE) 2019/2010 a Comisiei din 12 noiembrie 2019 de stabilire a concluziilor privind cele mai bune tehnici disponibile (BAT), în temeiul Directivei 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului, pentru incinerarea deșeurilor, JO L 312, 3.12.2019; Decizia de punere în aplicare 2013/163/UE a Comisiei din 26 martie 2013 de stabilire a concluziilor privind cele mai bune tehnici disponibile (BAT), în temeiul Directivei 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiile industriale pentru producerea cimentului, varului și oxidului de magneziu, JO L 100, 9.4.2013.

⁴ JO L 152, 11.6.2008, p. 1-44

și un aer mai curat pentru Europa.

La 10 noiembrie 2020, Curtea de Justiție a UE a pronunțat hotărârea în cauza C-644/18, *Comisia/Italia*.⁵ Curtea a declarat că Italia nu a respectat articolul 13 din directivă coroborat cu anexa XI la directivă, deoarece a depășit sistematic și persistent valorile-limită pentru PM₁₀ în câteva zone de evaluare a calității aerului și că, prin neadoptarea unor măsuri adecvate de la 11 iunie 2010 pentru a asigura respectarea valorilor-limită ale PM₁₀ în toate aceste zone, Italia nu și-a respectat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 23 alineatul (1) din directivă, în mod individual și coroborat cu secțiunea A din anexa XV la directivă, în special obligația prevăzută la articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf, de a asigura faptul că planurile privind calitatea aerului conțin măsuri adecvate care să asigure că perioada de depășire a valorilor-limită este cât mai scurtă posibil.

Deoarece Comisia a concluzionat că încălcările constatate de Curte persistă, la 13 martie 2024, o scrisoare de punere în întârziere în temeiul articolului 260 din TFUE a fost adresată Italiei.

Comisia rămâne în contact cu autoritățile italiene și urmărește îndeaproape măsurile adoptate de Italia sau cele necesare pentru a pune capăt depășirii valorilor-limită ale PM₁₀ în aer, astfel cum solicită hotărârea. Pentru aceasta e nevoie de acțiuni sistemice, care ar trebui să aibă efecte mai ample și asupra zonelor nevizate de aceste încălcări, cum ar fi zona de evaluare a calității aerului unde este inclusă Venafro.

Comisia se așteaptă ca măsurile luate de autoritățile italiene pentru a soluționa încălcările să se extindă dincolo de domeniul de aplicare al procedurilor și să asigure aplicarea deplină și eficace a directivelor privind calitatea aerului înconjurător în Italia.

*Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător*⁶

Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător⁷ (DRM) solicită operatorilor să remedieze cazurile de daune aduse mediului care răspund criteriilor directivei și să prevină producerea unor astfel de daune în cazul unei amenințări iminente.

Responsabilitatea aplicării DRM revine în primul rând autorităților naționale. Comisia nu are cunoștință de circumstanțele specifice ale cazului descris în petiție și, prin urmare, nu se poate pronunța în acest sens.

DRM împuternicește în mod specific părțile interesate sau (care ar putea fi) afectate să solicite autorităților naționale competente să ia măsuri. În acest scop, ele trebuie să prezinte autorităților observații însoțite de dovezi rezonabile. În cazul în care criteriile directivei sunt îndeplinite, autoritatea națională competentă are obligația de a pune în aplicare DRM. În caz de absență a măsurilor, părțile interesate sau (susceptibile de a fi) afectate au, de asemenea,

⁵ <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?nat=or&mat=or&pcs=Oor&jur=C%2CT%2CF&num=C-644%252F18&for=&jge=&dates=&language=ro&pro=&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&oqp=&td=%3BALL&avg=&lgrc=en&lg=&page=1&cid=5329814>

⁶ JO L 143, 30.4.2004, p. 56–75

⁷ Directiva 2004/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, JO L 143, 30.4.2004, p. 56–75.

acces la căi de atac.

*Regulamentul (CE) 2017/997 privind noua clasificare a zgurii și a cenușii de vatră produse de instalațiile de incinerare*⁸

Directiva-cadru privind deșeurile (DCD)⁹ este documentul legislativ esențial privind deșeurile la nivelul UE și definește „deșeurile periculoase” la articolul 3 alineatul (2) ca „deșeurile care prezintă una sau mai multe dintre proprietățile periculoase enumerate în anexa III”.

Proprietățile deșeurilor care fac ca acestea să fie periculoase au fost adaptate la progresul științific prin Regulamentul (UE) nr. 1357/2014 al Comisiei, aplicabil de la 1 iunie 2015, și prin Regulamentul (UE) 2017/997 al Consiliului, aplicabil de la 5 iulie 2018. Aceasta din urmă a modificat anexa III, furnizând informații mai detaliate despre modul de clasificare a deșeurilor în funcție de pericolele pentru mediu. Trebuie subliniat faptul că acest regulament nu se referă numai la zgură, ci la deșeuri în general.

Responsabilitatea aplicării legislației Uniunii revine în primul rând autorităților naționale, dar trebuie remarcat faptul că regulamentele UE sunt direct aplicabile în statele membre în absența transpunerii lor în legislația națională. Decretul italian 152/2006, care a transpus DCD în legislația națională, a fost modificat în 2020 pentru a face trimitere directă la anexa III la DCD în ceea ce privește caracterizarea deșeurilor periculoase. Statele membre ar trebui să se asigure că deșeurile care prezintă proprietăți răspunzând criteriilor HP14 „ecotoxice” sunt clasificate corect.

Comisia nu deține detalii despre modul în care au fost clasificate deșeurile vizate de petiție.

Registrul oncologic

Astfel cum s-a anunțat în Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării¹⁰, Registrul european al inegalităților în domeniul cancerului (ECIR)¹¹ servește drept instrument cuprinzător integrând indicatori privind factorii de risc pentru cancer legați de mediu și povara asociată. Printre acești factori se numără particulele în suspensie, agenții cancerigeni la locul de muncă, radonul, poluarea aerului din încăperi și fumatul pasiv. Datele ECIR subliniază rolul important al factorilor determinanți de mediu în apariția cancerului, consolidând necesitatea unor intervenții specifice la nivelul UE, la nivel național și local pentru a atenua poluarea mediului și a aborda disparitățile în materie de sănătate. Aproape toate registrele oncologice europene sunt membre ale Rețelei europene a registrelor oncologice (ENCR)¹². Provincia Isernia este inclusă în Registrul oncologic din Molise, care nu face încă parte din ENCR; prin urmare, datele istorice din registrul respectiv nu sunt încă disponibile în Sistemul european de informații cu privire la cancer (ECIS)¹³.

Concluzie

⁸ JO L 150, 14.6.2017, p. 1–4

⁹ Directiva 2008/98/CE privind deșeurile, astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2018/851, EUR-Lex – 02008L0098-20180705 – RO – EUR-Lex (europa.eu)

¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_en

¹¹ <https://cancer-inequalities.jrc.ec.europa.eu/>

¹² <https://www.enrcr.eu/>

¹³ <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, ECIS se bazează pe datele furnizate de membrii ENCR.

În concordanță cu politica sa¹⁴, Comisia acordă prioritate eforturilor sale de asigurare a respectării legislației în cazurile în care există indicii că se produce o încălcare sistemică a dreptului UE.

În această etapă, Comisia nu dispune de elemente care să indice o astfel de încălcare sistemică a Directivei privind emisiile industriale în cazul menționat de petiționară. Cu toate acestea, din cauza dificultăților de a analiza autorizațiile disponibile pentru instalațiile Colacem S.P.A și HERAmbiente, Comisia va contacta autoritățile competente din Italia.

În general, responsabilitatea principală pentru punerea corectă în aplicare a legislației UE revine autorităților competente din Italia¹⁵ și ele trebuie și să permită accesul la căile naționale de atac.

De asemenea, instanțele naționale sunt cele mai în măsură să aplice eficient dreptul UE în cazuri individuale și să prevadă căi de atac specifice sau să ia măsuri provizorii, dacă se impune.

În ceea ce o privește, Comisia Europeană, în calitate de gardian al tratatelor, se asigură că normele UE sunt transpuse corect la nivel național, evaluează periodic punerea în aplicare de către statele membre a legislației UE și ia măsuri în cazurile care generează probleme mai ample de principiu, implicând existența unei practici generale ilegale sau a unei încălcări sistemice a dreptului Uniunii.

¹⁴ Comunicare a Comisiei – „Legislația UE: O mai bună aplicare pentru obținerea unor rezultate mai bune” - (2017/C 18/02) - JO C 18, 19.1.2017, p. 10/20.

¹⁵ <https://www.regione.molise.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/5>